

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide.

Tallinnas, 16. juunil 1923.

Nr. 17.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Inglise pankade edenemisest. A. Pallo: Venemaa transpordi olud. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 15. juunil 1923.

Meie suuremad poliitilised parteid ja Eesti majanduspoliitika.

Eesti n. n. „riiklised alusel“ seisvad poliitilised rühmitused on Riigikogu esimehe soovil omad tingimised avaldanud, mille põhjal nad nõus oleks koalitsioonivalitsuse loomisest osa võtma. Majanduspoliitilistes küsimustes võiks jaotada nende rühmituste programmid õige teravalt kahte jakku: ühelt poolt selgelt formuleeritud klassi- ja kihinõuded ja teiselt poolt rühmitused, kes katsuvad mingisugust keskteed leida, ja nii ütelda üldisuse platvormil seisavad. Esimesesse kuuluvad põllumeestekogude esitajad, kes Kolmanda Üleriiklise Põllumeeste Kongressi otsuse põhjal peavad majanduse alal „põllumeeste poolt vastuvõetud põhimõtetele ja juhtnõuetele vastavalt talitama ja tegutsema“, sotsiaaldemokraadid ja asunikud, teise – tööerakond ja demokraatlik liit. Vastavalt sellele leiduvad ka esimesesse gruppi kuuluvate parteide programmidest selgesti formuleeritud nõudmised meie majanduspoliitika alal, kuna aga teise grupi parteid sellest enam-vähem üldiste lausetega katsuvad üle saada. Nii nõuab põllumeeste rühm väljaveotollide kaotamist põllusaaduste pealt, kuna muud väljaveotollid neid nähtavasti ei huvita, sisseveotollide ärakaotamist põllutööstusmasinate ja muude põllutöös tarvilikkude tarbeainete pealt, selle vastu aga sisseveotollisid põllu- ja karjasaaduste, samuti ka uhkuse asjade peale. Ümberpöörduvalt nõuavad sotsiaaldemokraadid peale mitmesuguste tööliste kaitseseaduste elluviimise ja vaesemate kihtide maksukoorma vähendamise, tollipoliitika alal esimese järgu

tarbeainete pealt tolli ärakaotamist, „kuna toiduainete väljavedu sedavõrd ainult lubada tuleb, et sisemaal hinnad ei tõuseks.“ Mõlemate parteide seisukohad käivad selles mõttes üksteisele risti vastu, et nad mõlemad teatud klassi praegusest silmapilgust tingitud huvisid, ja ainult neid, püüavad maksma panna, ilma et nad teistele küsimustele, mis väljaspool nende huvide vaatepiiri, oma tähelepanu kingiks. Arusaadav on, et mõlematel parteidel terves reas tollipoliitilistes küsimustes võib ühine seisukoht olla (soolatoll, suhkrutoll etc.), ja et mõlemad läbirääkimistel teatud ühise kompromissi võivad leida, kui muidugi kumbki pool oma nõudmisi terves ulatuses ei suuda omal jõul läbi viia.

Mõlema „üldisuse kasude“ alusel seisva partei majanduspoliitilised kavatsused on õige tumedalt formuleeritud. Nii ütleb näit., demokraatliku liidu platvorm, et „tollitariif tuleb ümber töötada Eesti rahvamajanduse nõuete kohaselt, lõpusihina vabakaubanduse põhimõtteid silmas pidades“, jätab aga küsimuse lahtiseks, missugused need Eesti rahvamajanduse nõuded on. Tumedaks jääb ka, kui kaugele tulevikku see lõpusiht peab jääma, kas on siin mõeldud ainult teatud ülemineku järku reformi kestvusel või mingisugust „kasvatuse ajajärku“ Liszt'i mõttes. Üldiste huvide kaitse mõttes ei räägi platvorm mitte üksi põllumajanduse tooresainete ja valmistusabinõude tollist vabastamisest, vaid lisab sellele ka kodumaa tööstuse ja kalaasjanduse kohta sama nõudmise juure. Eesti Rahvaerakonna „juhtnõuete“ selgub igatahes, et tollide vahetamise juures tuleb just Liszt'i printsiipide järele käia, peale selle nõutakse

seal veel otse tarbeasjade tollide alandamist, missugust nõudmist demokraatliku liidu programmis ei ole.

Kõige tumedam on tööerakonna platvorm, mis lausub: „Üldist majanduse ja krediidi politikat tuleb nii juhtida, et eestkätt meie põllumajanduse nõuded rahuldatud saaks“. Nii jätab siis tööerakond tööstuse ja kaubanduse hoopis teisele plaanile ja soovitab eeskätt põllumajanduse huvisid arvesse võtta, kuid täiesti teadmataks jääb, kas tööerakonna arusaamine põllumajanduse huvidest seesama on, mis põllumeeste kogudel, ja kui ei, milles mõlemad üksteisest lahku lähevad. Meie tööstuse- ja kaubanduspoliitika kohta ei ütle need platvormid peaaegu mitte midagi, millest välja paistab, nagu ei oleks tööstuse ja kaubanduse huvid Riigikogus üleüldse esitatud. Kristliku rahvaerakonna „lähemas tegevuskavas“ nõutakse, et riik peab pearrõhku panema põllutöö, karjakasvatuse väike- ja kesktööstuse peale, kuid seda nõudmist ei leidu enam demokraatliku liidu platvormis. Üsna üldist laadi kannab ka rahvaerakonna nõudmine tööstust ja kaubandust takistavate erakorraliste seaduste ära kaotamise kohta, mille all näitusena ainult üüriseadust nimetakse.

Üldkokkuvõttes võib öelda, et meie parteide programmid nende majanduspoliitilises osas veel üsna välja arenemata on. Klassilisel alusel seisvad parteid on senini formuleerinud omad nõudmised ainult neis küsimustes, mis otse teatud klassihuvisid puudutavad. Keskerakonnad, kellel selgesti kristalliseerunud klassiline alus puudub, ei ole sedagi suutnud teha ja lepivad rohkem üleüldiste mittemidagi ütleivate ja kõikmahutavate lausetega.

Siia juure ei saa lisamata jätta, et parteide nõudmised majanduspoliitilisel alal, nii palju kui nad täpselt on formuleeritud, liig silmapilgu laadi kannavad, nii ütelda igale parteiliikmele viibimata pärast läbiviimist peavad otsekohest kasu andma. Sedalaadi on põllumeestekogude nõudmine põllusaaduste sisseveotolli alla panemise asjus. See on seesama vana suurpõllupidajate poliitik, mille juured kaugele sügavasse Vene aega ulatavad, mil tema hüüdnõuks oli: kadugu differentiaalitarif! 20 aastat tagasi hääletas veel herra Tõnisson Põhja-Liivimaa põllumeeste esitajana ühes mõisnikkudega Riias selle nõudmise poolt, kuid varsti sai ta aru, et see ainult teraviljakasvataja suurpõllumehe poliitik oli, mida ta oli toetanud, ja et madalad viljahin-

nad ennem väikepõllumehe otsekohestes huvides on, kes teravilja turule ei saada. Eesti põllumeestekogud mahutavad eneses kahtlemata ka osa väikepõllumehi, ja vaevalt on ühegi Eesti põllumehe huvide kohane vilja- ja teiste põllusaaduste sisseveotolli nõuda. See on liig lihtsalt arusaadud klassihuvi. Seal on iga üksik põllumees oma enese seisukohalt arutanud, abinõu tagajärjed rahvamajanduses aga kahe silma vahele jäänud. Homme maksmapandud kõrge viljatoll tõstaks ju kahtlemata viljahindu, iseäranis, kui põllumehed kui müüjad hästi organiseeritud oleks ja ülejäägid odavalt väljamaale viiks. Iga viljamüüja sissetulek läheks sellega otsekohe suuremaks. Kuid mis saaks edasi? Põllusaaduste hindade tõus kutsuks elule elukalliduse; selle tagajärjel tõuseksid palgad, eeskätt põllumajanduses, sest et põllupidajate sissetulek on suurenenud ja nemad maksta suudavad. Selle järele algaks võitlus palgakõrgenduse pärast tööstuses. Tööstus saaks palkasid tõsta ainult oma hindade tõstmisega. Sisemaa jaoks oleks see võimalik, sest et põlluharija rahva sissetulek on suurenenud, väljamaal aga mitte, kus tarvis on ilmaturu hindadega tasakaalu hoida. Igatahes tekkib siseturul ka teistel hindadel tung tõusmise poole. Kui tööstussaadused tolliga kaitstud on, siis on selle tagajärjeks üleüldine hindade tasapinna tõus, mis lõppude lõpuks kellegile kasu ei anna, kuid Eesti tööstussaadustele välisturu kinni paneb, sest et meie siseturg küllalt suur ei ole, et meie tööstusettevõtete välisturul saadavaid kahjusid siseturu hindade varal katta. Ei ole tööstus mitte tolliga kaitstud, jääb ta seisma ja väljamaa produktid hakkavad kodumaa tööstussaaduste aset täitma. Mõlemal juhtumisel oleks tagajärg üks ja seesama – kui mark mitte langema ei pea, peab Eesti rohkem põllusaadusid välisturule saatma, et sissevedu katta. Kuna selsamal ajal siseturu mahutavus on vähenenud, siis on see ka täitsa loomulik. Kuid kellele on siis veel tarvis kõrgeid sisemaa hindu, kui maal teisi produktenta ja põlluproduktide tarvitajaid ei ole kui põllupidajad ja nende palgalised, välisturul aga hinnad ei saa kõrgemad olla kui ilmaturu hinnad? Näitus on muidugi liialdud ja tegelikult vahekorrad keerulised, kuid üks on igatahes päris käega katsutavalt selge – neomerkantilist-list tollipoliitikat, millega üht-aegu põllumajandust ja tööstust tollidega kaitstakse, võib ajada

ainult ilmariik, kes varustuse mõttes täitsa autonoomne on ja lõviosa sellest, mis ta tarvitab, kodus võib valmistada, mitte aga Eesti.

Samane lugu võib ka tulla liig kaugele minevate sotsiaaldemokraatide nõudmiste rahuldamise korral. Igale üksikule töölisel lubab ta teatud silmapilksel kasu, kuid oma tagatipus võib ta viia tööstuse ja tööliste-klassi hävinemisele, s. t. anda täiesti reakt-sioonilisi tagajärgi. Sarnast politikat võib enesele lubada nähtavate tagajärgedega rikas ja väljakurnamata Austraalia, kus töölised kõrgete kaitsetollide müüri taga farmerite kulul, kellele maa ilma suu-rema vaevata mitu korda rohkem annab kui Eesti talupojale, igasuguseid eksper-i-mentisid võivad teha, kuid seda ei suuda välja kannatada Eesti majandus, ilma et tema alused kõikuma ei lööks.

Sedasama kardefavat laadi on ka sot-siaaldemokraatide nõudmine, et põllusaa-duste väljavedu ainult sel määral lubataks kui siseturu hinnad selle tagajärjel ei tõuse. Kui selle all ei ole mõeldud dumping-müükisid, mille eest muidugi tuleb hoida, vaid soovitakse meie kodusid hindu ilma-turu hindadest kunstlikult madalamal hoida, siis tehtaks meie marga stabiilteet küsitavaks (50% meie väljaveost tuleb otse põllu-majandusest) ja pandaks ühtlasi meie majanduse edenemine seisma. Ka see nõud-mine on sisuliselt reakt-siooniline, tehtud mitte õietimõistetud klassihuvidest, vaid klassihuvide isikliste huvidega ära segades.

Sarnaseid võõriti mõistetud klassihuvi-sid võib nii meie arvates mõlema klassi alusel seisva partei platvormist leida.

Marx seletas omal ajal, et tööliste-klassi huvid lähevad kokku majanduslise edu nõuetega. Kuid niisamasugused on ka kõikide elujõuliste ja edenevate rahvaklas-side huvid. Töösturite, tööliste ja põllu-meeste kui kolme tähtsama meie ühiskond-liku klassi huvid on paratamata vastolus, kuid ükski neist ei või vastuolusse sattuda Eesti majanduslise edenemine nõue-tega, ja kui nad oma klassihuvideid õieti mõistavad, siis koordineerivad nad neid kahtlemata majanduslise edenemise nõudeid silmas pidades.

Tööstusnäitus. Näitus on lõppenud. Näituse juhatus on näi-tusega väga rahul, mitte sellepärast, et seal 100.000 inimest käis, vaid sellepärast et näitusel need head tagajärjed olid, mis temast oodati. Näitusel oli nimelt kahtle-mata messe ehk eestikeeli laada ilme. Seal müüdi ja osteti. Väljapanijad tulid müüma ja osa vaatajaid ostma. Kuid kaugelt suu-rem osa vaatajaid tuli v a a t a m a ja need ei olnud näitusega rahul. Ei olla midagi uut olnud. Soovitame „Näituse“ juhatusel, et ta tuleval aastal sarnaste vaatajate jaoks atraktsioonisid välja mõtleks, nii nagu vanasti Tartu „austelongidel“ harilikult oli. Siis leiaks vaatajad uudist, mida vaadata, ja ostjatetel oleks vabam eksponaatide ümber liikuda.

Inglise aktsiapankade edenemisest.

Meie oleme harjunud Inglise majandus-lise elu avalduste peale vaatama kui mingi enam-vähem kivilinenud ja traditsioonidest läbiimbunud süsteemi peale, ilma et meie enesele igakord aru annaks neist suurtest ja sügavale ulatavatest muutustest, mis sel-les süsteemis meie silmade all alalõpmata tekkivad. Need muutused on iseäranis Inglismaal seda huvitavamad, et nad pea-aegu alati mingit raudsest seadusepäralsust avaldavad. Juba läinud aastasaja lõpul rää-giti Inglise pankade suurejoonelisest kont-sentratsioonist. Käesoleva aastasaja esime-sel veerandil on see konsentratsioon samm-sammult edasi läinud ja praegusel ajal

võiks peaaegu arvata, et ta oma täiuseni on jõudnud – Inglismaal ja Walesis oli 1922. aasta lõpul just niisama 20 aktsia-panka tegevuses nagu Eestis. Viimaste aastate kontsentratsiooni-liikumine on kokku võetud alamal toodud tabelis:

	Pankade arv	Üleüldine osa-kondade arv	Kapitaal ja reservid milj. £
1890	104	2,203	67,8
1900	77	3,757	78,8
1910	45	5,202	80,9
1920	20	7,257	128,2
1922	20	7,840	129,2

Sellest on näha, et iseseisvate pankade arv viimase 30 aasta jooksul on kahane- nud viis korda, missugust edenemist nii lühikese aja jooksul täielikuks revolutsioo- niks tuleb pidada. Viimase kolme aasta jooksul ei ole uusi amalgamatsioonid ette tulnud, millest kiusatus on järeldada, et praegusel korral edenemine oma loogilise lõpuni on jõudnud, iseäranis, kui arvesse võtta, et 1921–22 aastate kriisis amalga- matsioonidele oleks pidanud kihutama. Siia tuleb juure lisada, et £ 129,2 milj. kapitaal- lidest ja reservidest kuulus viiele allnimetud pangale:

	Kapitaal	Reservid	Kokku
Barclays Bank.	15,6	8,3	23,8
Lloyds Bank	14,4	10,0	24,4
London Joint City & Midland	10,9	10,9	21,7
Westminster (endine London County Westminster and Parr's	9,0	9,0	18,0
National Provincial & Union of Engl.	9,3	9,0	18,3
Kokku,	59,2	47,2	106,2

Sellest järgneb, et kogu Inglise pankade oma kapitaalid 82% oli ülevalnimetud viie panga käes. Need viis on ühtlasi ka, kes lõviosa kadunud pankadest on ära seedi- nud. Nii on Barclays Bank, mis 1896 15 erapanga ühendamise kaudu asutati, pärast seda kuni käesoleva aasta alguseni absor- beerinud 26 mitmesugust panka. Lloyds Bank on oma aktsioneerimisest saadik 1865 absorbeerinud 53 panka, nendest ühel aastal (1900) kuus korruga. London Joint City and Midland on ära neelanud 33 panka jne. Nii võib julgesti ütelda, et need „big five“ (viis suurt) Inglise rahaturul täielisteks valitsejateks on saanud ja nende kõrval isegi Inglise Pank varju jääb, kuna neil iga- ühel suurem oma kapitaal oli ja nende võõrad kapitaalikud (hoiused), igal üksi- kult rohkem kui kaks korda suuremad olid kui Inglise Pangal.

Kolme panga kohta on pikema aja jaoks andmed olemas, mis nende kasva- mist üldises pankade süsteemis lasevad võr- relda (milj. £):

	1900		1910		1922	
	Kapit. ja reserv.	Hoiu- summad	Kapit. ja reserv.	Hoiu- summad	Kapit. ja reserv.	Hoiu- summad
Barclays London	3,4	34,3	4,4	48,8	23,8	303,2
Joint City	5,0	37,8	7,6	73,4	21,7	220,6
Lloyds	4,7	51,0	7,1	78,1	24,4	330,6
Kõik pangad	13,1	123,1	19,1	200,4	69,9	854,4
Kolm suurt panka)	77,8	586,7	80,9	720,7	129,2	1 834,0
	17 ⁰ / ₀	21 ⁰ / ₀	24 ⁰ / ₀	28 ⁰ / ₀	54 ⁰ / ₀	47 ⁰ / ₀

Sellega on suurte pankade võrdlev kapi- taali võim kasvanud iseäranis kiirelt sõja aastatel.

Panga resursside edenemises viimastel aastatel on iseäranis tähelpandav, et pan- kade omad kapitaalikud võrreldes hoiu- summadega tuntavalt on langenud, ja et järje- likult pangad ikka enam muutuvad asu- fusteks, kes võõraste kapitaalidega rahuturu üle valitsevad.

Nii olid Inglise pankades aasta lõpul protsentides üldbilansist:

	Omad kapi- taalikud	Hoiu- sum- mad	Aktseptid
1890	14,5	79,4	4,9
1910	11,3	84,0	3,0
1910	9,4	83,6	6,0
1920	5,8	89,0	4,7
1922	6,3	89,0	4,2

Neist arvudest on muu seas näha, et oma kapitaalide võrdlev langemine mitte ainult sõja aja nähtus ei ole, vaid niisama kiiresti sündis ka enne sõda. Omad kapi- taalikud seisavad praegu Inglise aktsiapankades hoiusummade vastu kui 1:14, kuna, näit., Eestis see vahekord hädavaevalt on 1:4. Ülal- toodud vahekorrad on mõõduandvad kõi- kides pankades, kuna Eesti pankades selle vastu kõiki äärmusi võib leida. Nii olid oma kapitaalikud üldbilansist Tallinna Aktsia- pangas 40,5%, Eestimaa Tööstus- ja Kaub. Pangas 34,8, Pärnu Pangas selle vastu 3,0%!

Kuna pankade passiivadest ⁹/₁₀ on hoiu- summad, siis peavad pangad ka võrdle- misi ettevaatlikult oma summasid m a h u t a m a. Inglise pankade tähtsamaid aktiiv- operatsioonid pildistavad alamaltoodud arvud.

Protsentides üldbilansist oli aasta lõpuks:

	Raha kassas, Inglise Pangas, nõudmiseni ja lühikesel tähtajal (money at call & short notice)	Väärtpaberites (Investments)	Diskonteeritud vekslites ja laenudes
1890	18,0	17,8	58,0
1900	20,7	18,3	56,6
1910	23,0	16,0	54,3
1920	20,4	16,7	57,4
1822	20,6	20,6	53,7

Neist arvudest ei saa õieti mingisugust iseäralist edenemisetendentsi välja lugeda ja vaevalt ongi ta olemas, ainult sõja jooksul võime suuremaid muutusi märkida, mis ühtlasi Inglise pankade aktiivade suurt paenduvust demonstreerivad. Kuna passiivad kogu sõja jooksul mingisuguseid iseäralisi muutusi ei avaldanud, võis aktiivades suuri ümberpaigutusi tähele panna. Nii tõusid kassareservid 1914 aasta lõpuks 27,6% ja seisis väljaarvatud 1915 aasta kogu aja kuni sõja lõpuni 28% ümber. Selle vastu langesid laenud ja diskont 56% pealt 1913. a. lõpul 43,9% peale 1915. a. lõpuks ja olid madalal kuni sõja lõpuni – pankade kapitaalid olid mobiliseeritud sõja finanseerimiseks, sest pankade omad väärt-paberid tõusid, näit., 1914. kuni 1915. aastani 14,2% pealt 27% peale ehk naelsterlingites 146,5 milj. pealt 310,8 milj. peale. Muidugi täitsid sedasama ülesannet ka kõrged kassareservid brokerite ja Inglise Panga kaudu. Pärast sõja lõppu on pankade aktiivade vaherkord jälle samasugune kui 20 aastat tagasi.

Inglise pankadele tehtakse tihti etteheiteid, et nende bilansid liig summaarsed olla ja sellepärast õigeid vaheskordi ei lase läbi paista. Iseäranis kuulduv seda etteheidet kassa ja „call money“ ühtearvamise puhul. Tegelikult aga on see etteheide vaevalt ära teenitud. „Money at call and short notice“ Inglise pankades on tõesti vähemalt niisama likviid summa, kui, näit., meie pankade jooksvad arved üksteise juures. Ta kujutab enesest lühikesajalisi 24 tunni ehk kolme päeva jooksul ülesõeldavaid avanssisid vekslibrokeritele ehk suurtele maaklerifirmadele börse operatsioonideks. Need summad on nii mahutud, et nad ka tööpoolest sisuliselt igal ajal ülesõeldavad on ja nende ülesütlemine ei ole midagi iseäralist Londoni rahaturu praktikas. Peale selle ei ole nad võrreldes sugugi nii suured kui ehk arvata võiks. Suurem osa pankadest

annab need summad pealegi lahus üles ja selle järele oli, näit., pankades, kelle kasutada olid 95% kogu pankade kassareservidest, sularahana kassas ja hoiul Inglise Pangas 1922. aasta lõpul 71,9% ja „at call“ 28,1%. Kuna kassa ja Inglise Pangas olev summa nende pankade kohta välja tegi £ 289 milj., ja selsamal ajal era-hoiusummad Inglise Pangas ainult vähe üle £ 100 milj. olid, selle hulgas teiste asutuste hoiusummad, mida Inglise Pank juba 50 aastat pankade deposiitidest lahus ei näita, siis võib sellest igatahes järeldada, et sularaha tagavarad Inglise aktsiapankades kaugelt suuremad on, kui summad, mis nad Inglise Pangas hoiavad. Selles mõttes oleks kuulsaks saanud Inglise ühe reservi süsteem ainult veel vana aja traditsioon, mis praktilisest elust kadunud on. Igatahes võime omale märkida, et Inglise pangad ilma protsendita kassas ehk Inglise pangas reservis peavad umbes 15% oma kasutuses olevatest summadest.

Teisel summal bilansides, nimelt pankade päralt olevatel väärt-paberitel, on õieti seesama ülesanne – olla kassa reserviks. Pangad mahutavad raha väärt-paberitesse, mitte, et, näit., nagu Saksamaal, sellega tööstusettevõtete asutamiseks jne. kaasa aidata, vaid eeskätt selle mõttega, et oma vabadele kapitaalidele kindlat mahutust leida, kuigi ainult väikese protsendiga. Sellepärast on Inglise pankade armsamad väärt-paberid Inglise riigilaenu ja riigi poolt garanteeritud obligatsioonid.

424 milj. naelsterlingist, mis Inglise aktsiapangad väärt-paberites olid läinud aasta lõpul investeerinud, oli mahutud 361 milj. naest. Briti riigi poolt kindlustud väärt-paberitesse, 52 milj. naelst. muudesse paberitesse ja 11 milj. kohta oli jaotus teadmata.

Nii võib öelda, et 2/5 Inglise pankade aktiivadest ainult selle sihiga on mahutud, et likvideeti hoida, ja tarbekorral üle õõ realiseeritavad on.

Laenudesse ja diskontosse on mahutud 53% aktiivadest, üldsummas £ 1.102,6 milj. Kuna hoiusummad selsamal ajal olid £ 1.834,0 milj., siis teevad laenud ja diskont ainult 60% hoiusummadest välja, kuna meie pankades ümberpöörduvalt mitte üksi hoiusummad tervelt, vaid ka omad kapitaalid välja on laenatud, nagu meil juhul oli ennemalt näidata.

Vaevalt on sel puhul tarvis erilisel alla kriipsutada, et Inglise pangad õige väikese

vaheltkasuga töötavad. Vahe diskonto ja hoiuprotsendi vahel kõikus viimasel viiel aastal $\frac{3}{4}$ ja $1\frac{1}{2}\%$ vahel; laenudest nõudmiseni teenisid pangad $\frac{1}{4}$ kuni $\frac{1}{2}\%$. Pan-
kade kasu, arvates bilansist, võis sellepärast ainult ka üsna väike olla, viimasel aastal,

näit., $0,58\%$. Et pangad sellegipärast võrdlemisi õige kõrget dividendi maksavad. (Lloyds — 16, Westminster — 20, London Joint City — 18, Barclays — $10-14\%$), tuleb muidugi nende väikesest kapitaalist, võrreldes bilansiga.

Venemaa tanspordi olud.

A. Pallo.

Käesoleva ülevaate ülesandeks on praeguse aja Vene transpordi olukorda selgitada nii palju kui materjaali puudulikkuse juures nõudsetes Vene oludes võimalik on. Õiget pilti on raske saavutada, sest otsustades nende lahkuminevate andmete järele mis aegajalt Nõukogude ajakirjanduses „ametlikust allikast“ ilmuvad võib oletada, et isegi Vene teede Komissariaadil kindlad andmed puuduvad.

19. aastasaja lõpus ja ilmasõja alguseni võis Vene transpordi edenemises suuri edusamme tähele panna. Tekkisid suured laevanduse A/S-id nagu „Добровольный флот“, „Русск. О-во парох. и торг.“, „Росси́йск. о-во парох. и торг.“ ja teised. Raudteede võrk laienes nii Euroopa kui ka Aasia Venemaal (Suur Siberi raudtee, Taschkenti raudtee, Taga-Kaspia raudtee). 1913. a. oli Venemaa raudteede pikkus riigi nõudsetes piirides kokku 63500 versta. Kümne aasta jooksul 1913–23 ei ole raudteede pikkus suurenenud. „Pravda“ 2.VI kirjutab küll, et 1913. a. võrreldes $0,5\%$ raudteesi juure on ehitud, mis aga kahtlane näib olevat, sest sõja ja revolutsiooni kestvusel on rõõbaste puudusel mitmes paigas kolmanda järgu ja paralleel teedelt rõõpad üles kistud, et neid vananenud rõõbaste asemele asetada suurema tähtsusega liinidel. „Torgovo prom. gaseti“ 17.I s. a. toob ülevaate Vene raudteede seisukorrast 1923. a. algul mille järele kogu raudteede pikkus 63719 versta olla. Vedurisi on kõiki kokku 18368, neist korras 6563 ning „hai-
ged“ — remontis — 11805. Korras veduritest on veel külmad (mitte auru all) 767, seega tegevuses 5799 vedurit. Iga 100 versta tee pikkuse kohta tuleb nüüd 9 vedurit (1913. a. tuli 22 vedurit). Vagunisi on kokku 420058, neist 23884 tsisterni, elamiseks ja ladudeks tarvitusel 19424, „hai-
geid“ 130101, seega tarvitusel (korras)

270533. Iga 100 versta tee peale tuleb nüüd 400 vagunit (1913 — 700).

„Ekonomitsheskoje obosrenie“ nr. 4 kokkuvõttel oli jaanuaris 1923. üldarv vedurisi 19698, neist korras 8163, ning vagunisi 396087, neist korras 274773. Missugused neist arvudest rohkem tööle vastavad, kas „T.P.G.“ või „Ek. ob.“ omad on raske otsustada, kuna mõlemate andmed ühestsamast allikast võetud on. Kindel on aga, et kõlbmata vedurite ja vagunite arv praegu Venemaal suur on. Seda näitavad juba need määratud vagunite ja vedurite „surnuaiad“ mida igas suuremas Vene raudteesõlmes näha võib.

Kuid sõja ja revolutsiooni aastatel ei ole üksi raudtee liikuvate abinõude arv vähenenud, vaid ka muu tehniline materjal on tublisti vananenud, ilma et teda omal ajal uuendud oleks. „Ekon. Shisn“ 18.IV s. a. kirjutab, et seisukord liipritega päris hädaohhtlikuks muutub; nende iga keskmiselt võetud on juba ammu üle lubatud piiri veninud, vahetamiseks tarvilisel määral puuduvad võimalused. Enne sõda vahetati iga aasta Venemaal 19 miljoni liiprit, kuna aga 1922. a. $3\frac{1}{2}$ miljoni uusi pandi. Praegu on 44% kõigist liipritest kõlbmatad. Tihedate raudteedõnnetuste tõttu muutub liikumine raudteel kardetavaks, ning suuremal osal teedel tuleb harilikku sõidukiirust vähendada, mille tagajärjel aga veotariifid kallinevad ning kaupade transporteerimine pikemat aega nõuab.

Suuri raskusid sünnitab küttematerjaali puudus. Ükslugu võib Nõukogude ajakirjanduses hoiatusi lugeda, kus konstateeritakse, et raudtee seisukord kütte suhtes katastroofiliseks muutub. Enne sõda oli $\frac{3}{4}$ raudteede kütteenest küvisüsi, nüüd aga, kus aastane kivisõetoodang sisemaal suuresti langenud, importiks aga tarvilised resursid puuduvad, liigub Vene raudtee rohkem

puuküttega s. o. raudtee liini läheduses olevate metsade laastamise arvel. „Torg. prom. gaseta“ 17.I s. a. andmetel on praegu raudteel kütteks: puud 37⁰/₀, kivisüvi 28⁰/₀, nafta 35⁰/₀, kuna enne sõda oli: kivisüsi 70⁰/₀, nafta 23⁰/₀ ja puud kõigest 7⁰/₀. Viimasel ajal on ka puude tagavara vähenemist märgata. Nii kirjutab „Ekon. Shisn“ 25.III s.a. „Raudteede küttevarustus on hädaohus... Kuigi 1922. a. viimases veerandis raudteede varustuse kava mineraalküttes ja naftaga rahuloldavalt läbi viidi, tuli puude muretsemises suur puudujääk. 571787 kantsüllal asemel saadi kõigest 368 tuh. kantsülda, seega 204.000 k. s. vähem, kui ettekavatsetud oli. Selle tagajärjel pidi 7,1 miljoni puuda süsi ja 1,9 miljoni puuda naftat rohkem kulutama. Raudteede komissariaat hoiatab et katastroof läheneb, sest kütet ei jätka, kuna selle kulutamine raudteel praeguste Vabariigi küttesurssidega sugugi tasakaalus ei seisa...”

Märtsis otsustati transpordi büroo plenumil Moskvas, et küttekriisi lahendamiseks raudteevalitsus ise otse teel sõekaevanduste eksploateerimisele peab asuma, millega mõned raudteed viimasel ajal juba algust on teinud. Samal büroo koosolekul avaldati ka arvamist, et kõik kolmanda järgu teed (19000 versta) küttepuudusel seisma tuleb jätta. Eriteadlaste arvamise järele võiks tehniliste võimaluste suhtes Vene raudteed praegu keskmiselt iga päev 17–18000 vagunit laadida, kuid küttepuuduse tõttu tuleb seda arvu 12000 peale päevas vähendada. Läänud aasta talvekuudel laaditi veel vähem, keskmiselt jaanuaris 10789 ja veebruaris 10953 vagunit päevas (Ekon. obosr. nr. 5).

Vene raudteed on ikka defitsiidiga töötanud. Tsaari valitsuse aeg ei rehkendud tihti uute teede ehituse juures kui võrd üks ehk teine liin end majandusliselt ära tasuda võib, vaid pandi rohkem rõhku selle peale kui võrd raudtee strateegiliselt riigikaitse suhtes tähtis on. Sõja kommunismi ajajärgus ei peetud Venemaal üldse arveid raudtee kulude ja tulude kohta, nii reisijate sõit kui kaupade vedu sündis hinnata, luba ja orderi põhjal mis vastavast riigiameti-asutustest välja anti. Sõja kommunismi likvideerimisega algas Vene raudteede valitsemises uus ajajärk. Nep'i põhimõte – ükski ettevõtte ei tohi kahjuga töötada – sai peagi Narkomputi ringkondades väga populaarseks. Maksuta orderite asemele seati sisse uuesti hinnalised sõidupiletid ning veotariifid. Et aga raudtee sissetulekud ikka kulusid katta ei suutnud, tõstis raudteekomis-

sariaat, heast tahtmisest juhitud – kord tulude ja kulude arve tasakaalu viia – pea iga kuu paar korda reisu ning veo tariife. Viimasel ajal on juba Vene raudteede tariifid võrdlemisi rahva sissetulekuga kõige kallimaks terves maailmas tõusnud, kuna Eesti teede tariifidest on Vene omad mitte üksi relatiivselt vaid ka absoluutselt 2–3 korda kallimad.

Viimasel ajal ilmub tihti Nõukogude ajakirjanduses teateid, et pea üle maa küüdi-transport (hobustega) raudteega edurikkalt võistlema on hakanud. 200–300 isegi 500 versta kauguselt veetakse kraami odavamalt hobustega kui raudteel.

„Torg. prom. gaseta“ 8.III kirjutab: „puuvedu raudteel Novgorodi kubermangust Moskvanil maksab niisama palju, kui Moskvas puude turu, hind on. Kaugema maa peale ei saa üldse enam midagi raudteel saata. Telliskivi vaguni ostuhind (4000 tükki) on 1320 rbl. (23. a. rahas), vaguni veohind aga 300 versta pealt 1643 rbl. Siberist ja Kaukasusest ei ole võimalik enam tooresnahku välja vedada, sest veotariifid on 40–60⁰/₀ kauba väärtusest (enne sõda oli kõiges 3–5⁰/₀). Praegustes oludes ütleb rahvas lahti raudtee tarvitamisest, kuna 200–400 versta kasulikum on hobustega transporteerida; isegi riigi tikustrust on oma saadusi Vjätkast Kasani küüditel saatma hakanud, kuna see palju odavam kui raudteel!! Seesama leht 6 s. k. p. kirjutab: vagun liiva Sablino jaamas maksab 1650 rbl., vaguni vedu aga Pihkva kubermangu klaasivabrikufesse (200–300 versta) üle 2000 rbl. Kauba vedu Petrogradist Jamburini maksab hobustega 2 rbl. puuda pealt, raudteel aga 6 rbl. ja rohkem.

„Ekon. Shisn“ 2.VI s. a. teatel maksab viljavedu Saratovi kubermangust Moskvanil 31,75 kuldkopikat puuda pealt, viljahinna vahe aga mõlemis punktides on 13 kuldkop. Huvitav on tähele panna, et veoraha kallidus mitte otsekohe tariifide kõrgusest ei olene nagu „Ekon. Shisn“ 22.V kirjutab, need on kõigest 20–25⁰/₀ kõrgemad kui ennesõjaaegsed. Raudtee transpordi teevad peajasjalikult kõrvalised kulud kalliks, näituseks on jaamamaksud rahuajaga võrreldes 100⁰/₀ suuremad, kaalumaks 400⁰/₀ suurem, vagunite ettetellimise eest tuleb 7–9 korda rohkem maksta, ladude rent on 2–10 korda kõrgem, koguni sisselaadimine on 5 korda ja väljalaadimine 6 korda kallim kui enne sõda. Kõik need kõrvalised kulud tõstavad tariifi 50⁰/₀ võrra.

Olgugi et veotariifid nii kõrgeks on tõstetud, ei suuda teedekomissariaat puudu jääki oma eelarves vähendada. „Ekonom. Shisn“ 7.IV kalkuleerib, et käesoleval aastal Vene transport oma tegevuse ikkagi 120 milj. kuldrublalise defitsiidiga lõpetama peab. Teisiti ei või ollagi, sest kõrge tariifi tõttu hakkab rahvas vähem raudteed tarvitama. Veebruaris kuus s. a. oli juba reisijate arv 45% väiksem kui oktoobris läinud aastal, kus hinnad veel mõõdukad olid; isegi niisures raudtee sõlmes, nagu Moskva on, müüdi veebruaris 40% vähem raudteepiletsi, kui oktoobris 1922.

Et elanikud raudtee transpordi asemel küüditranspordi kasutama hakkavad, seks on ka teised põhjused praegustes Vene oludes peale tariifi kalliduse. Esiteks on raudtee transport väga aeglane. Jaamades on väga suur ärasaadetavate kaupade järjekord, kraam vedeleb kuude kaupa. Kui harilikult nähtuse peale tähendab „Torg. prom. gas.“, et kaup väikese kiirusega Vladimirit Tuulasse alles 3 nädali pärast päralt jõuab, kuid see on veel võrdlemisi kiire ühendus. „Ekonom. Shisn“ 13.IV s. a. kirjutab, et üks saadetud tooresainet, mis Orlovi kubermangust Permi köievabrikutele saadetud, alles 5 kuu pärast kohale jõudnud. Saatmise-kulud läinud kallimaks kui tooresaine väärtus. Vagunite saamise ja edasi saatmise juures on palju kuritarvitusi. See aasta veebruaris kuus nõudis raudteekomissaar Dserdshinski 5 miljardi krediiti altkäe maksu vastu võitlemiseks ja 2 s. k. p. algas Moskvast Kõrgemas tribunaalis kõmurikas protsess, kus isesuguse „transporti kontori“ 58 tegelast kohtu all on, kelle tegevus ainult selles seis, et altkäe maksude abil oma klientide kaubavagunisid raudteel kiiremalt „edasi lükata“, kuna riigikaubaga vagunid aga mahahaagiti.

Vargused raudteel, kauba kadumaminek on täitsa permanentliseks nähtuseks saanud. Sellekohaste andmete põhjal on 1922. aasta jooksul läinud kaduma raudteedel toiduaineid 2.538.000 puuda, kütteaineid 6.126.000 puuda, kõrgehinnalisi kaupasad 80.000 p. kokku 57 miljoni kuldrubla väärtuses, mis 10–15% raudteede üldlääbikäigust välja teeb. Kõige eelpool tähendatud puuduste tagajärg on, et rahvas raudtee kasutamisest kraamiveoks lahti ütleb, ning selle asemel küüditransport laieneb. „Ekonom. Shisn“ 22.IV kirjutab, et Venemaal praegu terve võrk eraühisusi ja kontorisi tekkinud, kelle ülesandeks on küüdi transporti korraldada. Need organisatsioonid toimetavad

kiiremalt, odavamalt ja väiksema riisikoga kaupasad ühest linnast teise, ning mitte ükski kallihinnalisi kaupasad vaid ka vilja, küttepuid, ehitusmaterjaali jne 100–500 versta peale.

Niisugused on olud Vene raudteedel, veetransport on veel halvemas seisukorras. Kõik valged kindralid, kes enamlaste vastu sõdisid, pidasid oma kohuseks paremad laevad kaasa viia. Muist neist on ära müüdnud, muist väljamaa laeva-ühisustele väljarenditud. Venemaale jäävad ainult need laevad, mis niivõrd korratud seisukorras olid, et neid võimalik polnud põgenemise juures ära viia. „Torg. prom. gaseta“ 15.III andmete järele on Venemaale jäänud laevu: Mustas meres 280 aurikust 57, Baltimeres 144 aurikust 67, Valges meres 68 aurikust 24, Kaspia meres 200 aurikust 163. Purjelaevastik on täitsa hävinenud: kõigis Vene meredes kokku on 2415 laevaüksusest ainult 410 kõige väiksemat järele jäänud. Siin toodud arvud näitavad, kui raskelt Vene kaubalaevastikku sõja ja revolutsiooni aastatel laastud on. Sisevetes – jõeteele – ei ole seisukord palju parem. Palju jõelaevu on 10 aasta jooksul hävinenud, kuna pea midagi juure pole ehitud.

Nagu raudteedki, kannatab Vene veetransport küttepuiduse all. Veebruaris kuus s. a. kirjutab „Ekonom. Shisn“, et Vene kivi-sõe kalliduse tõttu Mustamere laevastiku tarbeks 10000 tonni Türgimaalt süsi on ostetud, mis palju odavam on tulnud. Läinud suvel olnud Mustamere laevadel sõetagavara ainult nii suur, et järgmisesse sadamasse sõita, tihti tulnud aga turult puid osta, et sadamast välja pääseda. Kivisõe halva kvaliteedi pärast sõitnud laevad harilikult 4–5 miili tunnis, (10–11 miili asemel, mis normaal). Kulud küttele peale teevad välja Mustamere kaubalaevastikus 55% üldsissetulekust, kuna enne sõda kõigest 20% küttele peale kulus.

Rahu ajal oli kraamivedu veeteedel palju odavam kui raudteel, nüüd on aga veeteede tariifid juba raudtee omadest ette jõudnud. „Ekonom. Shisn“ 8.V s. a. teatel maksab 1000 puuda vilja vedu:

	Raudteel	Veeteel
Kasanist Petrograadi	9902 rbl.	10636 rbl.
Simbirskist	10398 „	11180 „

Nii kõrgete tariifide peale vaatamata töötab veetransport ikka defitsiidiga. „Torg. Prom. Gaseta“ 22.IV teatel olnud see defitsiit aprilli kuus s. a. ainult jõeteele 112 milj. rbl. (23. a. rahas).

Ülevaltoodud andmeid veotariifide suhte analiseerides tähendab „Ekon. Shisn“ 8.V, et kuna veeteede tariifid kõrgemad kui raudteetariifid, siis on nad äriliselt kahjulikud. Veetransport jääb tööta, raudteed aga ei suuda kütte puudusel rahvamajanduslisi nõudmisi transpordi suhtes rahuldada; nii seisame suure hädaohu ees, kui võimalik ei saa olema valmissaadusi valmistamise kohtadelt tarvitaja kätte toimetada nii sise kui välisturul.

Vene transport on haige, krooniliselt haige, ning paranemise peale ei ole praegustes oludes mingisugust lootust. Endise kullafondi arvel on Nõukogude valitsus viimase paari aasta jooksul 500–600 uut vedurit väljamaalt muretsenud, kuid tervete vedurite arv ei ole selle läbi kasvanud, viimasel ajal on ta veel vähenenud. Nüüd aga kus kullatagavara lõppemas, on välja vaated transpordi kordaseadmiseks veel halvemad. Ilma välise krediidita on võimata

siin midagi korda saata. Viimasel ajal on valitsus katseid teinud üksikuid teesid aktsiaseltsidele eksploateerimiseks välja rentida. Näituseks anti märtsikuus s. a. Atshinsk-Minusinsk'i raudteeliini aktsiaseltsile eksploateerimiseks ja kordaseadmiseks. Aktsiaseltsi põhikapitaal on 180,000 aktsiat à 50 kuldrbl., pooled aktsiatest jäävad riigi kätte, kuna pooled erakapitaal omandab. Kontsessioon seltsiga kestab 20 aastat, ning riigile jääb õigus enne lepingu lõppu liini välja osta.

Niisama on jõelaevu Volgal eraseltsidele eksploateerimiseks välja renditud. Need on alles üksikud katsed erakapitaali ärakasutamiseks transporti kordaseadmise juures. Praegu on see peasjalikult sisemaa kapital, millel aga suuremat tähtsust ei võla rahva vaesuse pärast, ehk olgu niipalju, et eraettevõtjad oma ettevõtlikkusega siin midagi korda saata suudavad.

Kroonika.

Eesti.

Eesti kaubandus-tööstusnäitus 2.–11. juunil 1923. a. Näituse avas lühikese kõnega näituse juhatause esimees hra A. Janson. Omas lühikeses kõnes toonitas kõneleja, et tänavune näitus oma väljapanekute rohkusega tõendab, et Eesti majandusline elu edusamme on teinud, ühilaris näitab, et meie oma tööstusega rahul võime olla ja tema saadustega oma-maa laiemaid nõudmisi täita suudame.

Et näitused meil juhuslist laadi ei kannu ja et nad tulevikus messedeks väljakujuneks, on asunud aktsiaselts „Näitus“, kelle ümber suuremad kaubandus-tööstusorganisatsioonid, nii kui vabrikantide ühisus, bõrsekomitee jne on koondud.

Käesolevas näitusel on kodumaa tööstus rõhuvas enamuses ja uudiseks on temas eksport osakond.

Oma kõne lõpul soovib kõneleja väljapanekutele edu ja kuulutab näituse avatuks.

Peale selle võtab sõna raha- ja kaubandus-tööstusminister hra G. Westel, kes muu seas järgmist tähendab: Eesti rahvamajanduse arenemiseks on lühike. Viimase nelja aastaga oleme saavutanud suuri tagajärgi, mida tunnustab praegune näitus. Ometi tuleb meil veel palju töötada, et lõpusihti kätte saada, s.o. et majandusline iseseisvuseni jõuda.

Lõpusõnas tervitab näituse korraldajaid, soovides edu ja kordaminekut.

Näitusel on avatud järgmised osakonnad: Jõumasinad (mootorid ja jõulokomobillid); Põllutööstused (masinad, traktorid, lokomobillid, töövankrid ja muud tarbeasjad); Piimaasjanduse masinad ja riistad; Liikumise abinõud (jõuvankrid ja veetavad sõiduriistad); Jahvatustööstus ja veskid; Ehitusmaterjal, tööstus ja plaanid; Raua-, pleki- ja lukusepatööstus; Kaevandus- ja turbatööstus; Savi, keraamika ja klaasitööstus; Elektritööstus; Nahatööstus: a) nahasaadused, b) sadul-

sepatööstus, c) kingsepatööstus; Vilditööstus; Tselluloosi-, papi- ja paberitööstus; Tekstiilitööstus (kõied, nõõrid, võrgud, linaketrus); Keeramise, kudumise, riitelevärvimise ja kodukäsitööstus; Rätsepatööstus, galanterii- ja pudukaup; Puumööbli- ja kummitööstus; Muusikariistade tööstus; Kõõlmise- ja kartonaashitööstus; Kulla-, kella- ja graveerimistööstus; Sarve-, luu-, ja harjatööstus; Trüki-, graafika- ja päevapilditööstus; Arstiriistad, optika- ja peeninstrumendid; Tervishoid; Jahi-, spordi- ja mänguasjad; Tööriistad ja masinad; Keemia-tööstus: a) tehniline keemia, b) farmatseutiline keemia; Reklaam; Õpevahendid, haridus, kasvatus ja kunstitööstus; Statistika; Kartuli ümber töötamine; Piimasaaduste tööstus; Liha-, kala-, konservi- ja teiste söögivainete tööstus; Maitseainete tööstus; Piirituse-, õlle-, veini- ja karastavate jookide tööstus; Kauba-proovid ja Eksport-osakond.

Auhinde väljapanekute eest on saanud:*)

I auhind, suur kuldauraha.

Masinaehitusevabrik „Franz Krull“, väljapanekute kogu eest; Sõjamineeriumi Var. Val. mehaanika-töökodad, masinaosade eest; Põllutööstustööstusevabrik „Tegur“, väljapanekute kogu eest; Tartu Pärmivabrik, pärmie eest; A/S. „Rotermani tehased“, nisu-, rukki-, kruubiveski ja leivavabriku saaduste eest; Sõjamineer. V. V. Mehaanika-töökodad, kuulipildujate- ja püssiosade eest; Petrograadi klaasi- ja portselaani-trust ja Novtrustorg, portselaanasjade eest; A/S-sid „Laferme“, „Reier ja Ko.“, „Havanna“, ja O/ü. „Tubak“, tubaka-saaduste eest; Th. Must sadulsepa tööde eest; Naha-

*) Ruumipuudusel toodakse ainult I auhinna-saadate nimekirja.

vabrik Uvansky ja Pojad, mitmesuguste nahkade eest; Jakob Tõllason, kogu jalanõude eest; Sõjaväe Topo-Hüdrograafia osakond, Eesti merikaartide eest; Põllumaj. Keskühisus „Estonia“ eksportkauba eest; J. Haarmann, laevalaternate eest; Öliiridevabrik L. Singsvart ja Ko., impragneeritud artiklite eest; Tallinna aamivabrik J. Pent, aamisepatõde kogu eest; Aleksander Umberg, punasest puust empiiristilise saalimööbli eest; Eesti mehaaniline puutöödustuse A/S. A. M. Luther, puutöödustussaaduste eest; A/S. „Atlanta“, mitmesuguste nõõpide eest; Valter Lemberg, päevapiltide ja kunstrikk-tööde eest; A/S. Balti Spordiriistade vabrik, spordirabinõude kogu eest (diploom); Sõjaministeeriumi V. V. Mehaanika-töökojad, masinate ja tööriistade eest; O.ü. Keemialaboratoorium „Remedia“, kollektisioon keemia, kosmeetika ja formatsioonidiliste preparaatide eest; A/S. „Odor“, väljapanekute kogu eest; Shokolaadi vabrik „Kave“, shokolaadi, kompvekide ja martsipaani eest; Eesti Tarvitajate Keskühisus, kohvi eest; Ollevabrik „A le Coq“, Saku õlletehas ja Johvi õllevabrik, õlle eest; Likööri ja napsivabrikud „Tallinna Viinavabrik“, O.ü. „Veritas“ ja O.ü. „Gross, Kask ja Ko.“, likööride ja napside eest; O.ü. „Calorika“, rootsi punshi, likööride ja napside eest. Viljandi likööri- ja veinivabrikute O.ü. „Alko“, likööride, napside ja veinide eest; Krenholmi Manufaktuur, puuvillasaaduste eest; R. Anderson, kalakonservide ja kilusoolamisetöödustus, kalakonservide eest; Eesti Tarvitajateühisuse Keskühisus, sprotide ja kilude eest; Tuletikuvabrik P. Eiche, tuleliku-töödustuse saaduste eest; Eesti Tarvitajate Keskühisus, lina- ja kroonlinaseemnete proovide eest; Eesti Seemnevilja ühisus, põllu-, heina-, aia- ja juurviljaseemnete eest; O.ü. „Estonia Film“, filmide eest; A/S. „Silva“, tsemendi „Aseri“, lubja, lubjakrohvimise- ja eksporti metsamaterjalali proovide kogu eest; A/S. „Astoria“ tubaka ja tubakasaaduste eest; A/S. „Volta“ elektrimasinate eest; Tartu Telefonivabrik, telefoni aparatuuride ja üksikute osade eest; Oskar Zimmermann, sadulasepatõde eest;

! auhind, väike kuldauraha.

A/S. Tartu metallivabrik G. ja L. Lellep, reheksumasina eest; Tallinna Eesti Mejandusühisus, täieliku piimatalituse sissesade eest; Sõjaministeeriumi Var. Val. Mehaanika-töökojad, lanternate ja radiaatorite eest; Metallitöödustus Joh. Peets, vankriteljete kogu eest; A/S. „Konzentra“, väljapanekute kogu eest; A/S. „Silva“, ehitus-, metsamaterjalide ja hõõveldud laudade eest; Eesti kolatöödustus A/S. „Lukullus“, plekknõude eest; Eduard Müllerson, traatvõrkude eest; Põllutööriistadevabrik A.-S. „Tegur“ mitmesuguste valmistööde eest; Postiipeavalituse Kesk-töödoka, telefoni ning telegraafi tarbeasjade eest; Laevaehituse A.-S. „Peetri Tehas“, laevaehitustööde eest; Tallinna mehaaniline kudumise- ja kedramisevabrik, masinarahmade ja voolikutute eest; Eesti kunst- ja kodutöödustuse A.-S. „Meie Kodu“, rahvariiete eest; Hilda Valter, kodukoetud tööde eest; Jaan Schwede, villaste kangaste eest; A. Schiffer, kodukäsitööde eest; Esimene Eesti riidetöödustuse O.-ü. „llu“, valmisriiete kogu eest; Vigastud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatus, punatud korvmööblite eest; St. Sizinski, punatud mööblite eest; Ed. Tseisig, puust iluasjade eest; Okar Heine klaverivabrik, pianiinode eest; Eesti klaverivabrik „Astron“ A.-S., pianiinode ees; Pneumaatiliste muusikariistade tehas A. Terkmann, harmooniumite eest; Aug. Kristall, keelpillide eest; K.-m. G. Pihlakas ja Pojad, paberisaaduste eest; Teodor Egorov, kullasepatöödustus, käevõrude eest; Fotograafiline töödustus K. L. Freeland ja Ko., päevapildiplaafide ja ilmutajate eest; Eesti Kalatöödustuse A.-S. „Lukullus“, mitme-

sugused litograafia tööd plekil; Kivitrükk. Lantzky ja Ko., kivitrükkitööde eest; Sõjaministeeriumi Var. Val. Mehaanika-töökojad, peeninstrumendite kogu eest; Anna Volt, arsiliseks otstarbeks valmistud kõhukorsetide eest; A.-S. Massoproduct“, süstade ja paelide eest; Saapavabrik Jul. Ugur, ortopeediliste- ja spordisaabaste eest; Oskar Luik, ilu- ja mänguasjade töödustus, mänguasjade eest; Masinaehitusevabrik Franz Krull, kunstjää masina eest; Sepa- ja lukusepatöödoka W. Kesker, mitmesuguste rauast väljajootud tööriistade eest; Keemiatöödustus „Flora“, väljapanekute kogu eest; Laki- ja poliituurivabrik H. Graf ja Jürgens, piirituslakkide ja poliituri eest; Töödustus „Kool ja Mäng“, koolitarbete eest; K.-m. „Loodus“, õpovahendite eest; K.-ü. „Agronom“, loodusteadliste mudelite ja preparaate eest; Biskviiditehas Falk ja Ko., biskviidide eest; Saku õlletehas, viljakohvi eest; A. Leppik ja Ko., mesiparkookide ja teiste küpsiste eest; R. Klausson, shokolaadi, kompvekide j. t. väljapanekute eest; Valga õlle- ja mõduvabrik, õlle- ja mõdu eest; Likööri- ja napsivabrik „Tallinna Viinavabrik“ vene vodka eest; A. Danilevski, mitmesuguste marjaveinide ja õuna vahuveini eest; Feodor Malahov, Kalatöödustus, konserveeritud kilude ja sprotide eest; G. Schubert ja F. Seiboth, kalakonservide eest; Keemiatöödustus „Feiwal“, gliiseriinseebi eest; Eesti põllumajandusline A.-S. „Estoterra“, munad, või ja lihassaadused; A.-S. „Kosmos“, linaproovide kogu ja väljaveotabelite kogu eest.

! auhind, suur hõbeauraha.

Pilling ja Wolff, väljamaa vabrikute lokomobiilide eest; K.-m. H. Vinnal, mitmesuguste mootorite eest; A.-S. Schneider ja Ko., väljamaa lokomobiilide eest; Tampere Pellar- ja Rauta-Töölus, O.-ü. vesiturbiinide ja õumasinate eest; A.-S. „Silva“, mootorite kogu eest; Otto Eggers, mootorite kogu eest; Põllumajandusline Keskühisus „Estonia“, melerei sissesade eest; Joh. Leinberg, vankri ja sarabani puuvärgi eest; Põllutööriistadevabrik A.-S. „Tegur“, veski raudosade eest; „Tallinna viilivabrik“, end. Plehn, viilide- ja rasplite kogu eest; Lukutöödustus „Eesti“, lukkude kogu eest; Masinate- ja kaaludevabrik „Vega“, kaalude ja pommide eest; K. Grudinin, Malmi- ja vasevalamisevabrik, mitmesuguste tööde eest; Esimene Metallpõrgadevabrik Eestis, metallpõrgade kogu eest; Pallas ja Ko., ukse- ja aknahingede kogu eest; Philipp Schaefer ja O.-ü. „Systema“, raudkapide eest; J. Busch, Sadul-sepa- ja mööblitöödustus, sadulasepatõde eest; O.-ü. „Ekt“, pargitud, värvitud ja puhastud nahkade eest; W. Kesker, väljajootud laevaosade eest. Becos Traders Ltd., kalapüügispordi tarbete eest; Esimene Eesti Mehaaniline Trikoo- ja Sukakudumise Vabrik, trikootööde eest; M. Liiv, väljaõmmeldud naisterahva pesu eest; Marie Kull, mitmesuguste käsitööde eest; M. Tols, siidist lambivarjude eest; A.-S. „Salus“ mitmesuguste valmisriiete eest; Joh. Busch, kabinettimööbli eest; Haridusministeeriumi Puu- ja Raudtöötuse Õpetöödoka, mööblite kogu eest; A. Raun vankrite eest; Laurenberg, korvmööblite eest; O.-ü. „Systema“, kantselise sissesade eest; A. Pressraud, keelpillide eest; O.-ü. „Hansa“, raamatukõitmistööde eest; Ruben Rekkor, emallimistööde eest; A. Laretei, kammide eest; Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, mitmesuguste trükkitööde eest; Töödustus „Kool ja Mäng“, süstade, kunst-, ilu- ja mänguasjade eest; Masinatehas Dr. Gaspary ja Ko., tsemendikivide valmistamisesmasina eest; Rakvere liimivabrik „Artur Mulli“, liimi ja rasva eest; Koolikriitide töödustus, T. Parri, koolikriitide eest; O.-ü. Tallinna Liimi ja Kunstväeiste Tehas, väljapanekute kogu eest; A.-S. Tallinna Õli- ja Värvivabrik „Extraktor“ väljapanekute kogu eest; Gustav Kaptein,

ilutulede ja raketide eest; Jaan Tiitso, mitmesuguste seepide eest; Halliste Linaharimise Ühisus, värnitsa ja linaseemneõlide eest; Kirjastusosaühisus „Rahvaülikool“, raamatute, ajakirjade ja õppeabinõude eest; Tallinna Eesti Kirjastusühisus, kasvatusteadliste raamatute eest; O.-ü. „Priima“, kartulisiiirupi, glükoosi ja culööri eest; Pillistvere Piimatalituse Ühisus, või ja kaseini eest; Ar. Aleksandridi, kompvekitööstus „Ermis“, kompvekkide ja mitmesuguste hommikumaa maiusajade eest; Shokolaaditehas „Uus Bene“, välja-panekute kogu eest; Eesti Tarvitajate Keskühisus, naturaalveinide eest; Prov. A. Beilichi laboratoorium, suhkru- ja ekstraktide eest; Voldemar Korjus, limonaadi-, suhkru- ja puuvillaekstraktide eest; Kunstliste mineraalvete tehas A. Grüner, väljapanekute kogu eest; Pallas ja Ko., akna- ja uksehingede eest; Tallinna Liimi- ja Kunstväetiste tehas, naha- ja kondiiliimi ja kunstväetiste eest; „Sasõe“, shokolaadi, kompvekkide, marmelaadi jne. eest; Põllumajandusline Keskühisus „Estonia“, Kolga-Jaani ja Jmavere eksport või eest; Hermann O. Petersen, eksport-või eest; Eesti-maa aiandus- ja mesindusseltsi kpl. „Õie“, sordimee ja puuvilja eest; Halliste Linaharimise Ühisus, linade, takkude ja õlikookide eest; Päevapilditööstus K. J. Freeland ja Ko., päevapildiplaatide eest; Helene Sihver, kodukoetud käsitööde eest.

Soome.

(Helsingi Eesti Konsulaadilt.)

Neeva jõe läbisõidu leping. Soome välisministrilt saadud teatete järele, kirjutakse alla Soome-Vene vaheline leping, mis Soome laevadele õiguse annab Neeva jõe kaudu Soome lahest Laadogasse ja tagasi sõita. Et Laadoga kallastel on viimase talve jooksul õige rohkesti metsa maha võetud ja puid saetud ning eeldades, et käesoleval suvel juba võimalik oleks neid Neeva kaudu väljamaale vedada, on lepingul Karjala metsade väljaveo suhtes, õige suur lähtisus. Ka venelaste huvides olla lepingu kiirustamine, sest transiitkaupadele avab Neeva suured võimalused, mis venelastele väga kasulikud.

Parvetamine Vene piiri äärsetes jõgedes. Nagu teada, on Soome-Vene vahel palkide parvetamise kohta jõgedes, mis Venemaa poolt Soome jooksevad, konventsioon olemas. Käesoleval kevadel hakkasid soomlased puid Karjalast Soome parvetama ja saatsid seks ostarbeks sinna suure hulga töölisi. Nüüd on enamlased parvetamise seisma pannud ja töölistes Soome tagasi ajanud. Enamlased nõuavad, et pooled töölistest oleksid venelased ja pooled soomlased. Arvavavasti saab küsimus venelaste soovi järele lahendud.

Soome kaubandus aasta esimesel kolmandikul on edasi passiivne olnud. Sissevedu jaanuari-aprilli jooksul tegi 1.246,8 milj. Smk. ja väljavedu – 699,3 milj. Smk. Seega oli sissevedu – 547,5 milj. Smk. väljaveost suurem.

Kaubalepingud. Nõupidamised Soome-Poola vahelise kaubalepingu asjus on neil päevil Helsingis alanud, niisama on Soome ja Daani neil päevil oma kaubalepinguid vahetanud. Mõlemad valitsused harutavad praegu lepinguid.

Ka Itaalia saadikul oli Soome välisministriga pikem jutuajamine kaubalepingu tegemise võimaluste üle Itaalia ja Soome vahel.

Rootsi.

(Eesti Saatkonna aruandest Skandinaavias)

Uus prahilinn Rootsi-Läti. Stockholmi firma Nyman & Schultz pani sel nädalal käima Stockholmi

ja Liibavi ning Danzigi vahel 350-tonnilise mootor-laeva „Munktelis III“, mis nimetatud sadamate vahel korralikku ühendust hakkab pidama kaks korda kuus. Laev tahab sees käia ka Meemelis ning selle kaudu võimaldada kergemat ühendust Leeduga. Nagu kuulda, on Leedu-Rootsi vahel kaubavahetus viimasel ajal elavamaks hakanud minema. Leedulased on Rootsis põllutöömehi hakanud ostma ja siia oma linu müüma.

Eesti elusate tapaloomade jaoks seati nagu teada Rootsis suu- ja sõratõbe kartuse pärast 10 päevaline karantään, mis meie alanud sisseveo pea täitsa ära halvas. Elusate tapaloomade hinnavahe Eestis ja Rootsis näib aga praegugi Rootsi ärimestele teatavat huvi pakkuvat. Hiljuti sõitis siit Tallinna ühe suurema Stockholmi tapamaja esitaja Eesti loomi sisse ostma. Tema tõenduse järgi on äritegemine Eestiga täitsa võimalik, pikast karantäänijast hoolimata.

Aprillikuu konjunktuur. Rahaturul oli Rootsi krooni väärtuse tõusu märgata passiivsest kaubabilansist hoolimata. Valuutaindeks tõusis 147 pealt 148 peale. Obligatsioonikursid langesid, sest et aktsiaturul, kuhu märtsikuul raha voolama hakkas, aprillis reaktsioon algas ja raha sealt uuesti obligatsiooni turule tagasi hakkas voolama. (Põhjenduse järele otsustades pidid obligatsioonikursid tõusma. Toim.). Kaubaturul oli märgata plankude ja paberimasse väljaveo suurenemist kuna ajalehepaberi väljavedu vähenes. Elavuse tõttu puuturul oli märgata ka suuremat elavust vastaval prahiturul. Standardi eest makseti Rootsi – London 45 kuni 47,6 shill. Tööturul võidi konstateerida tööta tööliste arvu vähenemist 100 koha jaoks endise 231 pealt 168 peale.

Rauaturg Rootsis. Raua valmistamist Rootsis takistasid aasta esimesel veerandil suuresti streigid pea kõigis rauavabrikutes ning nende järgnevat üldine lockout. Selle tõttu lõppesid vanad rauatagavarad otsa ja hinnad tõusid veidi. Hindade paranemiseks aitas oma jagu kaasa ebanormaalne seisukord Rühris, mille tõttu Rootsi raua elavamalt hakati nõudma. Sellest hoolimata on hinnad paljudel juhtumistel veel nii madalad, et nad valmistuskulusid ei kata.

Rauavabrikute ühingu hinnad aprillikuu lõpul olid järgmised:

eksporttooresraud	kr. 114:–
billets, ühekordselt valtsitud.	290:– 340:–
valtsiraat	340:– 390:–
valts. martinraud	210:– 250:–
valts. lancachireraud	300:– (tõus 10 kr.)

Kõik pr. 7000 kg. frco vagun per 30 päeva.

Puuturg. Nagu „Svenska Trävaruförning“ teatab, on pärast seda kui Prantsusmaa umbes kuu eest puukauba ostjana uuesti esines, ka teised ostumaad huvi tundma hakanud lepet vastu, mis küll suures ulatuses ei tehtud, aga siiski normaalsele tagavarade paigutamisele kaasa aitavad. Mai kuu keskpaiku on Rootsis müüdnud umbes 450.000 stand., Soomest on paigutatud 400.000 stand., s. o. võrdlemisi rohkem kui Rootsis. Mis edaspidistesse paigutusvõimalustesse puutub, siis on selles suhtes raske midagi kindlamat ette ütelda. Igatahes on väljaveomaades arvamane valitsemas, et ostumaade tarvidus kaugelki veel pole rahuldud, mis pärast hindu ei alandata, olgugi et osjad oma ostudega tagasi hoiavad. Teiselt poolt ei peaks aga edaspidi hindade peale mõju avaldamata jäitma ostjate piiratud ostuvõime.

Inglismaalt teatakse, et kohalikud hinnad mitmete tähtsate puukaupade jaoks õiges vahekorras ei ole, fob-noteerimistega, kuna jälle Prantsusmaal valuutalud sissevedajatele raskusi sünnitavad.

Müügil Prantsusmaale saavutakse £ 19.10/-7" männabattenside ja £ 27.- kuni £ 27.10/-3x9" männa eest. Laudade eest maksetakse £ 16.10/1x4" eest, fob Kesk-Norrländ. Kuuski on Prantsuse lepetes suuremates partiidides müüdud põhjainnaga £ 16.10/-7x6" eest ja £ 14.10/-4" eest.

Inglismaalt on nõudmine männascantlingite järele kasvanud. Makstakse kuni £ 17.- à 17/10 fob heade kaupade eest, missugune hind 30/- à 40/- Soome noteerimistest kõrgem.

Holland on viimasel ajal suuremat huvi tundma hakanud kuuskede vastu ja 7" eest on saavutatud hind Fl. 190.-, kuid ei see hind mitte rohkem ei ole kui £ 16.-, ei taha väljavedajad oma kuuskede tagavaradega heameelega välja tulla.

Asumaadest tuleb vahete vahel tellimine. Siin tuleb kõige pealt ära tähendada Kapimaad, kust väiksemaid partiisid scantling'isid on nõutud, ja Austraalia oma põrandalaudade (flooring) tellimistega.

Pitpropside turul ei tehtud suuremaid promt-ega tulevikuleppeid. Inglismaal on praegu peost-suhu-ostud cif-alusel kõige paremas kursis. Inglis passiivsuse peale vaatamata on sel turul minevast sügisest saadik valitsenud imestamisväärni optimism ning propsist huvitud äride arv on kasvanud. Et võimalikku hindade langemist kohalikuud ärimehed arvesse ei võta, näitavad mitmed sisemaa lepped 1924. a. kohta.

Fob-turul on väljamaalt järelepärimisi tulnud 87/6 kuni 92/6 shill. hindadega. Ostjatele on teatatud, et vähesel kevadisel veetõusu tõttu tagavarad mitte suured ei ole.

Sega cif-ladungid püsivad 127/7 kõrguses. Nõudmine peenemate propside järele on hea; 2,5x4" noteeritakse 137/9 à 140/-. Paksemate propside müük on raskendunud.

Daani.

(Eesti Saalkonna aruandest Skandinaavias).

Peale Lõuna-Jüütima Daani külge liitmist ehitati Daanis hulk uusi margariinivabrikuid juure, nii et nende arv 1922. a. 81 peale ja neis töötavate töölise arv üle tuhande tõusis. Praegune aastane valmistus ulatab 55—56 milj. kilogrammini. Vabrikute juureehitamisega langes margariini hind tuntuvalt (2:60 kr. pealt 1:50 peale pr. kg.). Daani margariinitööstus töötab ainult kodumaa turu jaoks, mille tarvituse ta tervena katab. Välja- ja sissevedu on minimaalne: 1922. a. sissev. 1,8 milj. kg. ja väljavedu 0,3 milj. kg. 1920—22 oli aastane keskmine margariinitarvitus inimese kohta 17 kg.

Czechoslovaakia.

Väljavedu.

Czechoslovaakia väljaveo kasvav tendents arenes nistsamuti aprillikuul, kas juures tähendatud kuul jälesti 154 miljoni kroonilist tõusu märgata võis, millest 63 miljoni suhkru hinnakasvu peale langevad.

Aprillikuul üldarvud näitavad järgmist pilti. Väljaveetud sai:

	Aprill 1923. a.	Märts 1923 a.
Meeterisentrides	8.569 849	10.233.088
Czechi kroonides	1.055.554.098	901.903.394

Czechoslovaakia väljaveo arenemise ülevaate pakub järgmine väike tabel.

Väljavedu oli:

jaanuaris	776.194.949
veebruuaris	873.369.708
märtsis	901.903.394
aprillis	1.055.554.098

Sellest selgub Czechoslovaakia väljaveo kasvav tendents, missugune püsivana näib, sest ei tema arvulisi stabiilsust näitab ja alati 100 miljoni krooni ümber liigub. Jaanuarist saadik on väljavedu 279 miljoni võrra kasvanud, mis krooni praeguse kursi seisul juures väga tähelepanu äratav on.

Pangaameti kokkuvõte. Viimase pangaameti kokkuvõtte järele oli liikumas olevate pangatähtede arv umbes 11,352 miljoni Kc., tõepoolne liikuv rahaarv on 8,887 miljoni Kc., nii et tõepoolne liikuv rahaarv kõrgema võimaliku piiri (pangatähtede reservi) vastu 2465 miljoni vähem on, 15. mai kokkuvõtte järele — 250 miljoni vähem. Pangapäraseks katteks läks umbes 4,353.000.000 Kc., tarvis. Seda kalet moodustasid diskonteeritud vekslid 788 miljoniga, eskompteeritud väärtpaberid 32 miljoniga, väärtpaberilombard 1161 miljoniga, deviiside- ja valuutatagavara 1465 milj. Kc., kuna kallismetalli tagavara riigikassades oli 791 miljoni ja väljamaal — 113 miljoni Kc.

Uued aktsiaseltsid ja osühisused.

O/ü „Meie kodu“. Tegevusala: Eesti rahvuslise kunsti, kunst- ja kodutööstuse edendamine, iseäranis aga kunst- ja kodutööstuse saaduste valmistamine ja nendega kauplemine sise- ja väljamaal. Asutajad: J. Päts, H. Hanko ja M. Simsivarf. Põhikapitaal: Mk. 1.000.000, mis jaotud 100 osatähte à Mk. 10.000. (R. T. nr. 77 — 7. juunil 1923.)

O/ü „Systeema“. Tegevusala: Kaupade müümine ja osimine Eestis ja väljamaal, oma ja komisjoni arvel; kaupade transporteerimine siseriigis kui ka väljamaal ja tollitalitused. Põhikapitaal: Mk. 1.500.000, mis jaotud 150 osasse, à Mk. 10.000.

O/ü „Hansa“. Tegevusala: olemasoleva raamatukõitmise ja lineerimise tööstuse „Hansa“ omandamine ja tegevuse laiendamine, tööstuse ja kaubanduse edendamine paberisaadustega, nende valmistamine ja kauplemine Eestis ja väljamaal. Asutajad: G. Mirlieb, E. Valkmar, E. Pachelmann ja E. Turmann. Põhikapitaal: 4.000.000, mis jaotud 200 osatähte, à Mk. 20.000. („R. T.“ nr. 81/82 — 9 juun. 1923.)

Eesti speditsooni aktsiaselts, end. Kniep ja Verner. Tegevusala: Kaupade transporteerimine ja komisjonitoimetused kaupade osmise ja müümise asjus Eestis ja väljamaal. Tollitalitused ja kaupade hoiuole võtmine. Põhikapitaal: Mk. 8.600.000, mis jaotud 1720 akts. à Mk. 5.000. (R. T. nr. 83—12, juunil 1923. a.)

Tallinnas klareeritud laevad.

Sissetulnud 31. maist 6. juunini 1923. a.

Sissetuleku päev	Laeva		Netto reg. tonni	Lipp	Kapten	Kust tulnud	Last	Adressaat
	Liik	Nimi						
31.V	aurik	Ebba Munck	197,7	Soome	Ekbohm	Helsingi	Kaubaga	Gahlnbäck
"	mp.	Boi	4,53	Eesti	Jukapol	Merelt	Tühjalt	Order
"	"	Wiktorja	5,47	"	Randman	Helsingi	"	"
1.VI	aur.	Ariadne	1350	Soome	Röngreen	Stettin	Kaubaga	Gahlnbäck
"	pl.	Jhana	51	Eesti	Jerschov	Viiburgist	Tühjalt	Order
"	aur.	Stubnitz	262,16	Saksa	Prahen	"	"	Laeva Sped. ü.
"	pl.	Naima	34,29	Eesti	Onerman	Helsingi	"	Order
"	"	Pilk	12,34	"	Jurisko	Poruast	"	"
"	"	Tricolaur	62,22	Rootsi	Larsson	Solvisborg	Kaubaga	Gahlnbäck
"	mp.	Volli	3,05	Eesti	Kain	Merelt	Tühjalt	Order
2.VI	pl.	Hemland	50	"	Appelbaum	Helsingi	"	"
"	"	Rosinius	30	"	Schönberg	"	"	"
"	"	Tuure	13	"	Toom	"	"	"
"	aurik	Vasa	341	"	Lossmann	"	Reisijatega	Clayhills
"	"	Viola	163	Soome	Boxström	"	Segakaup	Gahlnbäck
"	"	Ariadne	1359	"	Röngreen	"	Reisijatega	"
3.VI	mp.	Rins	7	Eesti	Sepp	Merelt	Tühjalt	Order
"	"	Anna Liise	58	Soome	Ritkola	Seiskorist	"	"
"	pl.	Olga	16	Eesti	Beckmann	Helsingi	"	"
"	aurik	Neville	129	Daani	Hansen	Abost	Segakaup	Nurminen
"	"	Thorsten	970	Eesti	Siiman	Stettinist	"	Clayhills
"	"	Baltabor	788	Inglise	Valley	London	"	Unit Baltic Corporation Eston. agency
"	"	Brun v. Varendorp	599	Saksa	Prestin	Lübeck	"	Gahlnbäck
4.VI	"	Piirita	31	Eesti	Kriisk	Viiburgist	Tühjalt	Order
"	"	Ob. Hacken	725	Saksa	Benitz	Stettin	Segakaup	Laeva Sped. ü.
"	"	Rügen	936	"	Telfs	"	?	Christiansen
"	"	Roskrana	183	Eesti	Knaut	Pargast	Lubjakivid	Narova
"	mp.	kapten Lauterbach	176	Saksa	Absaen	Rostovist	Teliskivid	Harju Pank
"	aur.	Pellervo	76	Soome	Lindström	Helsing	Tühjalt	Nurminen
"	"	Vaasa	341	Eesti	Lossman	"	Segakaup	Clayhills
"	"	Vindau	281	Läti	Holmann	Danzig	"	"
5.VI	mp.	Nansen	67	Soome	Kotiranta	Raumast	Tselulose	Nurminen
"	aur.	Caroline	426	Eesti	Silivälja	Hullist	Kivisüsi	Clayhills
"	pl.	Tsiklon	7	"	Mejusi	Helsingi	Tühjalt	Order
"	mp.	Jlo	2	"	Notton	"	"	"
"	aur.	Ebba Munk	198	Soome	Enbom	"	Segakaup	Gahlnbäck
"	pl.	Leeni	7	Eesti	Jungdorf	"	Tühjalt	Order
"	"	Betty	48	"	Kreets	"	"	"
"	"	Luige	21	"	Vaim	Hamburg	"	"
6.VI	aurik	Ambrum	558	Saksa	Bulov	Helsingi	Segakaup	Trankmann
"	ml.	Nalle	100	Rootsi	Ulson	Stokholm	"	Gahlnbäck

Tallinna börs kursisedel

		8. juuni	11. juuni	12. juuni	13. juuni	14. juuni	15. juuni
1 dollar	Ostjad	340	340	340	340	340	343
	Müüjad	342	342	342	342	342	345
	Tehtud	342	—	342	—	342	345
1 naelsterling	Ostjad	1578	1573	1571	1575	1574	1585
	Müüjad	1585	1580	1581	1582	1581	1593
	Tehtud	1584	1579	1581	1582	—	1593
100 Saksa marka	Ostjad	0,40	0,40	0,40	0,35	0,33	0,30
	Müüjad	0,48	0,47	0,46	0,40	0,38	0,36
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Soome mrk.	Ostjad	939	939	940	940	937	945
	Müüjad	949	949	948	948	947	955
	Tehtud	949	—	—	—	—	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	9090	9070	9070	9080	9065	9125
	Müüjad	9140	9120	9120	9130	9115	9175
	Tehtud	—	—	—	—	9105	—
100 Daani krooni	Ostjad	6210	6150	6125	5975	6100	6150
	Müüjad	6260	6200	6175	6075	6200	9250
	Tehtud	—	6200	—	—	—	—
100 Prantsuse franki	Ostjad	2200	2180	2200	2180	2165	2180
	Müüjad	2225	2210	2225	2210	2295	2210
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Holl. guldenit.	Ostjad	13400	13400	13380	13375	13375	13500
	Müüjad	13500	13500	13480	13475	13475	13600
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Läti rubla	Ostjad	132	132	132	132	132	133 ¹ / ₄
	Müüjad	135	135	135	135	135	136 ¹ / ₄
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Czechosl. krooni	Ostjad	1005	1005	1005	1005	1005	1020
	Müüjad	1035	1035	1035	1035	1035	1050
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
1 kuld rubla	Ostjad	165	165	165	165	165	170
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1590	1580	1570	1580	1580	1595
	Müüjad	1620	1610	1600	1610	1610	1625
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	—	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Helveetsia franki	Ostjad	6185	6175	6160	6180	6150	6200
	Müüjad	6235	6225	6210	6210	6200	6250
	Tehtud	—	—	—	—	—	—

Arikalender.

20. juunil.

A/S. „Dvigatel“, teine peakoosolek, k. 2 p. 1, Tallinnas, V. Viru t. 12.

22. juunil.

Laevaehituse ja laevasõidu A/S. „Lennuk“, era-korraline peakoosolek, k. 5 p. 1, Tallinnas, Harju t. 33. (Harju Panga ruumes).

17. juunil.

Jõhvi Pank, esimene peakoosolek, k. 2 p. 1, Jõhvis, Panga ruumes.

Tähtsamad vähempakkumised.

Sõjaväe Varustuse Valitsuse Ehitus- ja korteri-osakond, kirjalik, 19. juunil s.a. k. 11 kivist kasarmu ehitustööd Rakveres. Pakkumised äraanda Tallinn, Uus t. 10. Sealsamas ka ligemaid teateid igal äripäeval, k. 9—14.

Riigi Raudteevalitsuse Varustusosakond, kirjalik, 20. juunil s. a. kell 10 hom. — 2.800 puuda mitmesugust raudtraati naelu. Pakkumised äraanda Tallinnas, Tehnika t. 16, tuba 2. Teated sealsamas tuba 15.

Riigi Raudteevalitsus, kirjalik, 20. juunil s. a. kell 10, 150.000 tk. männipuust laiaroopalise raudtee liiprit. Pakkumised äraanda R. V. Varustusosakond, Tehnika t. 16 tuba 2. Teateid sealsamas, igal äripäeval, k. 9—12, tuba nr. 5.

Riigi Raudteevalitsus, kirjalik, 25. juunil s.a. kell 10. 4-kordse kivist eluhoone ehitamine. Pakkumised äraanda R. V. Tee- ja Ehitusosakonda, Tehnika t. 16.

Projekttide ja muude tingimiste kohta annab teateid R. V. Tee- ja Ehitusosakond igal äripäeval k. 11—14.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Jaan Peetri p. Kannuluik ja Rosalie Karli t. Kannuluik, sünd, Laaks. (R.T. nr. 83 — 12. juunil 1923.).

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 4.—9. juunini Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	462	1681	632
Tartus . . .	142	659	170
Teistes linnades	172	842	221

Kokku . . .	776	3182	1023
Eelmis. nädalal	836 ^{1/2}	3192	925

Tallinnas olid hinnad läbistikkuna (markades puuda eest):

	4.VI. — 9.VI.	Eelmisel näd.	
Nuumloomad {	eluskaal	650—750	640—750
	tapetud	800—1000	1000—1200
Nuumvasikad {	eluskaal	800—1000	1000—
	tapetud	720—920	920—1120
Nuumsead {	eluskaal	1200—1280	1200—1280
	tapetud	1480—1760	1620—1760

Võiturg.

3.—9. juunini 1923. a. on Eestist võid väljaveetud:	
Rootsimaale	775 tünni
Väljaveeks kõlbmatuks tunnistatud	64 „
Üleüldse	839 tünni.

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem sort pd.	600—640	Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	12—13
„ sõre „ „ „ „ „	660—680	„ II. s. „ „ „ „ „	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		Kakao, Inglis	1200—1400
nisu, pehme, kõrg. sordid . . . „	575—640	„ Ameerika	1000—1200
„ sõre „ „ „ „ „	650—680	„ Hollandi	1450—1800
„ pehme, teised sordid . . . „	490—550	Kohvi, Rio, Santos	2800—3200
Rukki jahud	280—290	„ Guatemala	3400—3600
„ püül	460—500	„ Mexiko	3800—4200
Nisu, Eesti	330—350	„ Goldjava ja Mokka	4400—
Rukis	260—265	Tee, lahtine Pekoe broken, Java	4200—4600
„ Vene, free Tallinn, Holl.k. 118	—	„ „ Orange Pekoe, Java	5200—5400
Kaerad, toidu	210—220	„ „ Tseillon	5700—5900
Odrad, õlle	170—180	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	1100—1110
Erned, rohelised, Eesti	360	„ „ Czechoslovaakia	1130—1140
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	750	Siirup, kartuli, B 42 ^o	760—780
Riis, Burma II.	525—540	„ „ B 38 ^o	720—740
Kartulid, eksport	55—60	„ „ Glucose	700—720
„ piirituse	—	Sool, lahtine	39—41
Kartuli helbed	—	Heeringad, Yarmouth, Mattie tünn	3200—3400
Kartuli tärklis „Superieur“	600	„ „ Shotti Mat Full	3900—4000
Piim, pudelites ltr.	13	„ „ Mattie	3600—3700
Või, melerei, eksport pd.	3200—3280	„ „ Norra	2800—3300
Margariin, väljamaa	1700—1800	„ „ Islandi	2100—
Juust, kohalik, Schweitsi pd.	2400—2800	Liha, sea, I. sort pd.	1520—1600
„ „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	1400—1600	„ „ II. sort	—
		„ „ looma, I. sort	900—

Liha, looma	"	800—880	"	tsinkvalge Prants. roh. PZ. pd.	1500
Pekk, eksport. I s.	"	2800—2160	"	tinavalge Englise	1365
Heinad, aasa	vaguniviisi	—	"	ooker Prants.	300—400
ristik	"	—	"	Väetisained, salpeeter, Norra	—
Õlkoogid, linaseemne frko Tallinn	"	240—245	"	Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)	—
puuvillaseemne	"	—	"	17-18% fr. Tallinn	635
Nisukliid	"	175—180	"	Väetisained Superfosf. E.T.K. (k. 6 pd.)	—
Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	37,5—41,75	"	18—20% fr. Tallinn	645—655
Mitkal, ekstra	"	29—30,75	"	Thomasjahu k.100kg. 17-18%	580
Lina, Liivi R.	10 pd.	16500—17000	"	Kaalisool, 30% kott 6 pd. frko jaam	445
Võru-Petseri	"	21000—21500	"	Kainiit 12% lahtine,	pd.
"	"	—	"	Paber, rotatsioon	425
Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr Tall.	"	340	"	Tsement, Portland, Port-Kunda	—
külvi 98—99	pd.	—	"	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	745
Takud, Codilla I.	"	—	"	Tsement, Portland, Port-Kunda	—
II.	"	—	"	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	700
Kivisiisi, auru, Yorkshire 2k. pest.	"	61—63	"	Tsement, Portland, Aseri	725
Newcastle	"	59—60	"	fr. Aseri	690
sepa	"	65—67	"	Kriit, toores	110
Koks, valu	"	—	"	pestud	120—130
gaasi	"	75—	"	Asfalt	—
Põlevkivi, I. sort	"	10	"	Tõrv, kivi	270—290
Põlevkivi, II. sort	"	7,5	"	puu	320
III.	"	5	"	Lubi	36—40
Raud, sordi	"	300—320	"	Gips, tükides frko Isborsk	15
latt	"	—	"	jahvatatud	25
vits	"	—	"	krohvimise, loko	70
raud plekk	"	440—650	"	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6500
tsingitud	"	—	"	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	—
"	"	—	"	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	—
"	"	—	"	Puumaterjalid	—
Teras Inglis.	"	—	"	IV s.	—
Saksa	"	—	"	propsid; 7×7	—
nikkel	"	—	"	liiprid	—
vedru	"	480—600	"	Põletispuud, sega 20% kaski, k. sid.	—
valu	"	—	"	Nahk, talle, Eesti	pd. I s.
tööriistade	"	1100—1200	"	II s.	5000—5400
talla	"	—	"	Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	6000—
"	"	—	"	Toores nahk väiksed ja suured	—
Malm	"	240—260	"	Lina	
Inglitina	"	5200—5400	"	Prahid :	
Seatina	"	850—875	"	Tallinn — Stettin	tonn 1500
Vask, plekk punane	"	4000—4080	"	— Ghent	27 sh.
valge	"	3600—3800	"	— Dundee	—
Tsink-plekk	"	1500	"	— Belfast	—
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	"	—	"	—	—
Ameerika	"	550—570	"	—	—
solaar	"	—	"	Takud + %	—
auto Vacuum Comp.	"	1400—1500	"	Puumaterjalid D/B/B/	standard
"	"	—	"	Tallinn — London	—
Tsilindritõli, Vene	"	—	"	— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	—
Ameerika	"	525—650	"	— Antwerpen	B. fr. 120
Põlevkivi õli	"	200—240	"	— Southampton	£ 42/6
pigi	"	300	"	— Manchester	57 sh.
Nafta, Vene	"	—	"	"	—
Ameerika	"	190—210	"	Segakaup	tonn
Petrooleum, Vene	"	225—230	"	Tallinn — Stettin	Emk. 1200
Ameerika	"	230—240	"	— London	—
Bensiin, Vene	"	730—740	"	— Stockholm, või	Rkr. 25—35
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.	\$ 0.12	"	"	—
Pesusooda	pd.	225—235	"	"	—
Seebikivi 72% Inglis	"	580—590	"	Kartulid	—
Parafiin 102—110°	"	720—760	"	Tallinn	—
120°—134°	"	—	"	"	—
Parkimise ekstrakt	"	850	"	"	—
Väavel, õie 98%	"	360	"	"	—
Värvid, nigrosin vees sulav, välj.	kg.	500	"	"	—